NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih rečí.

Novíce izhajajo v Ljubljani vsak teden dvakrat, namreč v sredo in saboto.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., scer 3 fl., za pol leta 2 fl. po pošti, scer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XI. V sredo 2. februaria 1853. *List 10.*

Vesela staríca zastran krompirjeve bolezni.

Krompirjeva bolezin je že stara stara bolezin! Rêči moramo, da že dolgo nismo nobene novíce svojim bravcem s tolikšnim veseljem naznanili, kakor to, da krompirjeva bolezin je že nekdaj bila, pa je spet prešla, dokler se je v letu **1846** spet prikazala, enako kužnim živinskim in človeškim boleznim.

V starih nemških bukvah, ki so prišle na dan leta **1759** (kmalo bo **100** let tega) v Kemnici na Saksonskem pod nadpisom: „Oeconomische Bedenken über allerhand in die Hauswirthschaft einschlagende Sachen von J. E. v. S. (Kmetijske premišljevanja o mnogoverstnih v gospodarstvo spadajočih rečí od J. E. žl. S.), se bere na strani **203** tole:

„Tisti, ki so priporočevali krompir saditi, so celò terdili, da se mu ni nikdar slabe letine bati, in da mu celò nobeno vreme ne škodje. Al v letu **1757** je krompir krog in krog v naši okolici tako gnjil, da so ga mogli več sto vagánov zavreči, ker za nobeno rabo ni bil. Bolezin se je na krompirju že od zunaj na černkastih lisah lahko spoznala, od znotraj pa je bil tako spriden, da je grozno smerdel. Veči del pravijo kmetovavci, da mu je nar bolj iz začetka dolga silna suša škodovala, po kteri je sledilo mokro in merzlo vreme. Vendar ne smemo tajiti, da smo takošno vreme že večkrat imeli, brez da bi bila ta nesrečna bolezin krompir napadla. Al se je bolezin huji na visocih hribih ali mokrih dolínah, na pešeni in suhi ali na ilovnati in mokri zemlji prikazala, še dosihmal za gotovo ne vémo“.

Kdo ne bo po tem kratkem popisu spoznal, da je bila krompirjeva bolezin skoraj pred **100** leti ravno tista kakor dan današnja! Upati tedaj smemo, kakor je takrat prešla, bo prešla tudi sedaj.

Znamnja dobriga in slabiga gradiva.

(Konec.)

IV. Pesek.

Pesek je potreben za napravo opék in mavte. Nar boljši pesek je iz kremenitiga zernja, ki u roki je ojster ošlatati, in le malo perstenih delov u sebi ima.

Pesek, ki je nečist ali z debelim grušičem zmešan, se skozi omrežje premeče. Pesek pa, kterimu je preveč perstí primešane, se z vodo očisti.

V. Apno.

Dobro žgano apno se spozná po lepo beli barvi, in če se presuje, da nekoliko zazvoní, z vodo zmešano pa kmalo zašumí.

Apno, z drobnim peskam zmešano, da mavto ali kreč. Dobre mavte si napraviti, se vzame en del apna in dva dela čistiga drobniga peska; ako je pa apno zlo mastno, se mu mora nekoliko več peska primešati, nasproti temu merico peska vmanjšati. Vode se toliko prilije, da mavta kot vlečljiva tekoča snova od ometačke se loči.

Da je apnéna mavta dobra, se spozná po tem, če se z ometačko va-njo vreže, da nobene apnéne pruge ne postanejo, — gotovo znamnje, da sta se apno in pesek u eno popolnoma enako mešanico zjedinila. Da se to doseže, mora delavec, ki apno gasí in s peskam meša, jako marljivo se obnašati, torej naj se mu tudi nekoliko več plačila obljubi.

Marsikaj bi bilo še povedati o potrebnim gradivu; tode o tem, in o nekterih dotičnih znajdbah novejše dôbe govoriti si prihranimo za drugo pot.

J. Š.

Podučna povest za naše kmetovavce.

(Konec.)

Več let zaporedoma slabi pridelki klaje so našiga kmeta v vsim premoženju prav na slabo djali, zakaj z mervico klaje je zamogel živino svojo le slabo rediti in si tudi malo gnoja in še tega slabiga pridelati; za tega voljo so se pa tudi njegovi žitni pridelki prav slabo obnašali; v četertim letu svojiga gospodarstva je bil že primoran, denarja na posodo vzeti, da je mogel davke plačati in druge potrebe si oskerbeti. Prepričan, da si sam na nobeno vižo več pomagati ne more, toži svojo nadlogo nekimu v kmetijstvu dobro skušenimu in izučenimu sosedu, in ga prosi za svèt.

Mož, ki si je svojo védnost iz branja dobrih bukev in lastnih skušinj pridobil, mu podá prijazno sledeče podučenje:

„Si hočeš dokaj klaje pridelati, moraš v ta namen prav dobro, in če je mogoče, na novo gnojeno njivo odločiti, zakaj na taki njivi je klaja vselej več vredna ko žito, in po klaji se bo vselej žito boljši obnašalo, kakor če bi ga bil pred klajo na novo gnojeno njivo sejal, ker klaja v cvetju košena njive clo nič ne oslabí, marveč jo še rodovitniši storí, če klaja prav gosta stojí in lepo raste.“

„Dalje se detelja nikdar sama sejati ne sme, ampak vselej z več sortami travniga semena namešana, in scer zato ne, ker je znano, da spomladni mraz večkrat deteljo iz zemlje izvleče in ji škodje, kar se pa pri travi ni bati.“

„Vselej se mora deteljniga in travniga semena obilo sejati (**20** funtov detelje in **20** funtov trav-

niga semena na en oral (joh), da se setev gosta kakor senožet zaraste; zakaj redka setev ne bo nikdar obilo in dobre klaje dala, ker je znano, da pri vsi skerbi vender vse seme nikdar ne ozelení in še veliko odrašenih šopkov v nič pride".

„Debeleji travno in deteljno seme se ima z brano povleči, drobneji semena pa le z valarjem k zemlji pritisniti."

„Snežena skorja se mora pri detelji ravno tako, kakor pri druzih setvah skerbno polomiti in razrušiti, debel in poverh zmerznjeni sneg z drevesam (plugam) preorati, da pride zelenjava z zrakam (ljuftam) v dotiko".

„Detelja s travo se mora v jeseni ali zgodaj na spomlad z gipsam ali pepélam potresti; detelje s travo se morajo vsako leto spomladi z brano prevleči. Detelja s travo mora 2 leti stati, da obilo klaje da".

Po teh nasvetih je naš kmetovavec prihodnje zvesto ravnal, in že drugo leto je od svoje detelje s travo (mešanco) obilo klaje pridelal, in od leta do leta se mu je bolje vedlo. Spoznal pa je sedaj, da pri kmetíi ni vselej to zadosti, kar se sin od svojiga očeta naučí, ker več glav več vé in več ljudí več skusi; skušnje druzih pa se najdejo zapisane v kmetijskih bukvah, brez kterih noben pameten mož biti ne more, kterimu je na tem ležeče, da njegova kmetija napredje. Iz te resnične povesti vidimo — sklene oče župan — kar se žali bog! vsaki dan vidi, da le malo kmetov se vé s setvijo klaje prav obnašati; naš mladi kmet je 3 leta potrebal, le samo deteljo sejati kakor gré. Kolikšno škodo si je po svojih malovrednih skušnjavah o treh letih sam storil, ste slišali iz tega, kar sim vam ravno povedal. Naj bo njegova nesreča izgled vsim, posebno mlajšim kmetovavcem, kterim je mar umno gospodarstvo! J. Pajk.

Potovanje po okrajnah natoroznanstva.

Kemija — in kuhinska sol.

Ko je nekdo vprašal hlapca po celem svetu znanega kemikarja Bercelija: kaj nek je kemija, po kteri je njegov gospod tolikšno slavo si pridobil? mu jo popiše po svoji pameti takole: „Donašati moram gospodu svojemu vsaki dan mnogoverstnih rečí v velicih steklenicah (flaškah); potem jih prelíva v manjši, iz teh še v manjši posodice; na zadnje vlije vse skup v čeber, kterega mu moram večkrat izprazniti, -- to je kemija!" Malo drugač še dan današnji sodijo marsikteri o ti važni védnosti, ki se imenuje kemija ali ločba. Mislijo si kemikarja skrivnostnega moža, ki se vêde enmalo drugač ko copernik po zaperti kuhinji, kjer razpušča in topí, preliva in zaliva, crè in talí kamne in rudníne, solí in kovíne. Tudi tisti, ki imajo od ravno omenjenih nekoliko bolji zauméne o kemíi, si mislijo kemikarja le tlačana obertnijstva in kmetijstva, in vse, kar on dela in dodela, ima le toliko vrednosti kolikor mu apotekar in obertnik za to plača.

Kako globoko pa sega kemija v življenje občinstva in v védnosti mnogoverstne, to se celò malim sanja.

Kakor pa je natora edina, tako je tudi védnost (véda) edina. Namen nje je slediti po večnem bitstvu, ki se očividno razodeva tudi v tisučernih prikazkih telesnih stvarí. In ravno kemija, ki ima opraviti z mnogoverstnimi premembami stvarí, ki zginejo pod očmí raziskavca, da se spet v novih podobah prikažejo, ravno kemija — pravim — je védnost, ki nam očividno kaže stalnost v nestalnosti, večnost v minljivosti! Osnova in razsnova vsake drobtinice na svetu — godí se po poti kemije.

Naj se človek v ošabnosti svoji še tako visocega misli nad natoro, vendar vse dela in stvaritve njegove ne morejo zoperstati sili njeni. Res, da iz skal in dreves si stavi človek mogočne poslopja, da iz rudnín si dela orodja mnoge, s kterimi si pripravlja, česar potrebuje za življenje in prijetnosti njegove. Al kmalo kmalo se začnó dela njegove preminjati, in v malo stoletjih razpadejo v prah. Veličanske poslopja, mostovi iz kamnja in železa narejeni, terdnjave in krasni spominki, ki jih stavi, da bi znamnja bile za večnost — vse, vse pokončá sila časa. Kar se je vbranilo valovom serditega morja in je zoperstalo nevihtam zemljo stresajočim — je po malem pa gotovo razdjala malo porajtana rôsa, dež, srež in gorkota. Kakor mol pokončá sčasoma knjige, v kterih so bogati zakladi védnosti in umetnosti človeške shranjeni, tako gloje mahovína olikane stebre mogočnih poslopij; drevesno seme kalí v razpokljinah zidovja, in beršlín poganja koreníne svoje v razvalíne.

Kam zginejo snove (Stoffe) strohnjenih rastljin in žival, zgorelega lesa, zarjavlih kovín, razpadlega kamnja? Kemikar sledí po njih, in kar se drugim zgubljeno dozdeva, najde on v druzih podobah in v druzih razmerah. Na svetu celò nič v pogubo ne gré.

Znanost te stalnosti vkljub vsih snovnih prememb, ktero je Bog v brezkončni modrosti svoji stvarém na svetu določil, podeluje kemikarju stvariteljsko moč. Rudokop se podá v jamo, kjer spravlja mertvo rudo na dan; kemija pa učí, kako naj se razkroji in spremení v drago blago življenja, naj bo železo ali srebro, žeplo ali kositar ali kar koli si bodi.

Spremímo kemikarja pri opravilu njegovem, da vidimo, kaj dela in kako dela. Da bomo pa visoko ceno delavnosti njegove lože spoznali, spremímo ga pri opravilu, ko na pervi pogled malo vredni dar matere zemlje v nar imenitniši blago obdeluje, ki je veči vrednosti, kakor vsi biseri če so še tako dragoceni. Kuhinska sol se imenuje tisti važni dar, ktera se marsikteremu le potrebna zdí v kuhinjah, al — vidili bomo visoko njeno vrednost pri tolikšnih obertnijah, naj se že vpotrebuje, kjer mjilar mjílo (žajfo) dela, ali kjer fabrikant blago béli in barva, v glažutah in fabrikah sode itd.

In če bi sol tudi le v kuhinjah potrebna bila, ne smemo pozabiti, da vsa posvetna omika je izvirik solí. Stare ljudstva so že to spoznale, ker sol jim je bilo znamnje terpežnosti in modrosti. Mozes že omeni solí pri jestvinih daritvah kot neobhodno potrebnega priverška, in Plini pravi, da prijetnost in veselje življenja se ne da lepši zaznamovati kakor z besedo „sol". (Dalje sledí).

Nova naprava cesarskih vradnij v našem cesarstvu.

(Dalje.)

V 8. listu smo povedali, da po vikšim ukazu se bojo razdelile v okrožja ali kresije, le manjši Koroško, Krajnsko, Solnograško, Sileško in Bukovina bojo brez kresij.

Za vsako okrožje se bo postavila okrožna oblastnija (Kreisbehörde), ktera je v političnih in oskerbstvenih zadevah za tisto okrožje nar višji vradnija, scer pa je sredína med deželnim poglavarstvom in med nji podložnimi vradnijami. Podložna je neposredno deželnemu poglavarstvu, v zadevah naravnega davkovstva pa davkini deželni oblastnii.

Na čélu okrožne oblasti stojí okrožni predstojnik, ki je v svoji službi toliko kot svetovavec dežel-

nega poglavarstva, če se mu še veči čast ne podelí. Zraven njega je en okrožni komisar njega namestnik, po potrebi je več druzih komisarjev, konceptnih praktikantov, en okrožni zdravnik, en sekretari, registrant, več kancelistov in vradnih služabnikov.

Opravilstvo okrožne vradnije je obširno, ker deloma čuje nad vradnijami nji podložnimi, deloma ima svoje oskerbstvine opravila. Predstojnik mora nar manj vsake tri leta vse vradnije svojega okrožja ogledati in se prepričati, kako vradniki okrožni oblastnii podložni svoje službe na vse strani opravljajo.

Okrožna oblastnija sklene in razsodi v pervi stopnji v vsih zadevah, ktere spadajo v nje opravilstvo. Vsi rekursi in vse pritožbe zoper sklepe in naukaze nižjih političnih vradnij se imajo okrožni oblastnii predložiti, ktera jih deželnemu poglavarstvo v razsodek izročí. Ona skerbí za mir, varnost in javni red v okrožju, — njeni skerbi je izročeno, da se postave dostojno razglasujejo in spolnujejo, — v njeno opravilstvo spada višji vodstvo konskripcije in rekrutiranja, vojne priprege, vkvartiranja in hrane vojakov; tudi v napravah cestá, mostov, kanalov, mlinov, fabrik itd. kakor o zidanju cerkvá, farovžev, šol, pokopališč itd. ima govoriti, kolikor te rečí v njeno oblast spadajo, — ona čuje nad notrajno spravo občin ali sosesk svojega okrožja, naj so ji posredno ali neposredno podložne; dalje spadajo v njeno opravilstvo mnoge kupčijske in obertnijske zadeve, — delitev pobiranja milodarov po okolicah okrožja,—razsodba zastran razdelitve zemljiš na drobno, če je k temu političnega dovoljenja potreba,—zabranjenje lesoséka v gojzdih, dovoljenje plavitve lesa na javnih vodah, če taka dovolitev ne dostojí višjim oblastim itd. V pravosodnih zadevah ji scer ne gré samostojno opravilstvo, vendar čuje nad gruntnimi bukvami, nad oskerbništvom sirotinskega premoženja itd. Tudi v davkinih zadevah ima deloma samostojno oblast, deloma pa ima čuti nad spolnovanjem v davkine, denarniške in računske zadeve spadajočih opravil druzih nji podložnih vradnij, cesarskih ali županijnih. (Konec sledí.)

Narodopisni in jezikoslovni pomenki.

O začetku imen „Ljubljana“ i „Laibach“.

(Dalje.)

Da so Nemci iz imena „v Ljubah“ napravili Laibach, Laybach ali Laubach, je takole prišlo: oni slovenski *u* večkrat spreminjajo v glas *aj*, i tisti *aj* vse križem pišejo ali *ai* ali *ay* ali *ei* ali pa tudi *eu*, ker vse to kot *aj* zgovarjajo. Tudi imamo razglede, da slovenski *u* v *au* spreminjajo. Zraven pa *lj* ne razločijo od *l* kakor Slovenci, Lahi i Francozi. Tako so Nemci slovenska imena Ljuča, Tujnce, Luže, Buče (na Štajarskem), Ljubno zmenili v Leutsch, Tainiz, Lausach, Fautsch, Laufen itd. Da pa Laibach namest Ljube ali Laibe pravijo, i to imé na ach končajo, je prišlo, kakor je učeni g. Metelko že davnej povedal, od tod, ker Slovenci na vprašanje: kako se tukaj pravi? sploh v kazavnem padežu odgovarjajo, na primer: „tukaj je v Ljubah, v Cerkljah, v Selcah, v Hinah, v Snubah. Ko se Ljube v kazavnem padežu na bah končajo, je to Nemce motilo i jih še moti, da „v Ljubah“ ali Laibach od svojega Bach (potok) hočejo speljavati, ali da morebiti le zgovor imajo „Laibach“ za imé nemške koreníne razglašati.

Kdor zna slovensko, i premisli, kar je g. Metelko o imenu Laibach govoril, se nikakor ne more mnenju vdati, ki stojí v 1. zvesku „Archiva für die Landesgeschichte des Herzogthumes Krain na 101. strani, i se da tako posloveniti: „Že kakosti i začetja imena „Laibach“ v razkrojenji glasov i v sostavljenji ne najdem dokazanega, še manj da bi imé Laubach moralo Ljubah i to imenovaven „Ljube“ predpolagati“. — Razkrojimo glase „v Ljubach“ ali „Laibach“: Nemci že po svojem jeziku topljenega *lj* od *l* ne razločijo, saj še v tem celò nekteri Slovenci na tanko razločka ne delajo. Da slovenski *u* Nemci v *au* i v *ai* zminjajo, je bilo že spredaj rečeno. Kakor po nemški zavita imena Zirklach, Selzach, Zelach predpolagajo slovenska imena Cirklje, Selca, Sela itd. itd., tako imé Laibach predpolaga imé Ljube ali Laibe. To je vender tako očitno kot beli dan. Kaj tacega ne bode le tisti ume!, kdor si je namenul ne umeti. S tacim pa je teško opraviti imeti, i bi tudi nobenega vspeha ne imelo.

Ozrimo se tudi na nemško speljavo imena „Laibach“. Kteri hočejo to imé iz nemščine silovito stlačiti, pravijo, da Lai pred bach pride iz holandskega leia, kar kamen slanec ali plošče (Schiefer) pomeni. Božja dekla! kam bodo še šli te razlage iskat? Delječ gredó po priprosto reč! Naj bi vendar pomislili, da v Ljubii ali Ljubljanici ni, dokler svet stojí, nikdar plošč bilo in jih tudi dandanašnji ni. Kdor misli, da se je v Ljubljanico morebit kadaj Golovc pogrezoval, ne vé, da še le od tistega časa Ljubljanica blizo Golovca teče, od kar je Gruber Ljubljanico v to strugo napeljal, v kteri pa še dandanašnji ni bilo od plošec ne duha ne sluha.

Zadnji zlog bach pa pravijo, da pride od nemškega Bach, kar potok pomeni. Toda Ljubljanica ni potok, ampak je reka, Fluss, po kteri se plavake (ladije) vozijo. Potoki niso tako veliki. To je torej prazna, da bi bil kdo Ljubljanico brez vsega vzroka plošni potok imenoval.

Iz Ljubisaha Ljubljano ali Laibach speljevati, se pravi, iz „Bartolomej“ Jerneja kovati.

Iz Laibach „liu-bach“, to je, ljubo vodo napravljati je toliko resníce, kolikor je liub (lieb) slovenskemu ljub podobno. Kaj hoče pa nemški ach na Slovenskem? saj imamo svojih ah dosti. Pri tej razlagi bi bilo to posebno, da bi bili Nemci sami svoj liub ali lieb v laib ali laub spačili.

Imenovani „Archiv“ pravi tudi na 101. strani: „Ker moramo po povestnici skazano spoznati, da je Laibach imé od Frankov okoli Grada (ljubljanskega) izzidanega novega mesta, je torej nemško“. Te besede so „petitio principii“; kar bi bilo dokazati, „Archiv“ že za dokazano povestniško resníco razglasi. Da so Franki okoli Ljubljanskega Grada mesto Ljubljano zidali, mora le kot mnenje veljati, dokler ne bode bolj na tanko spričano. Čudno je, i po pristranosti cika govorjenje, ktero dokazuje, da bi bil vsak drugi pri nas mesta zidal, le domači Slaveni ne.

Komur se čudno zdí, da iz prešnjih časov ni nobeno slovensko imé od Ljubljane znano, naj pomisli, da nekdanji Slovenci svojega jezika niso bili v pismeno veljavnost vpeljali i ga pod oblastjo tujcov tudi niso mogli vpeljati. Od kar se molči, od tistega se pa ne smé soditi, da tudi ni bilo. Ko bi taki dovod veljal, bi se zamoglo ž njim tudi skazati, da pred Napoleonovo posestjo Ilirije na Krajnskem ni bilo Slovencov; imé Ljubljana bi se li iz kacih slovenskih v Ljubljani natisnjenih bukev dalo spričati. Ko so Francozi pri nas bili, so imena naših krajev tako pisali, kakor so jih po nemških bukvah i zemljopisih najdli. Ko Nemci prešnjih časov o „Laibach“ govoré, se to zgodí, ker po nemški govoré. Še dandanašnji, če kdo po nemški Ljubljano v misel jemlje, jo le Laibach imenuje. Po nemških bukvah i zemljopisih soditi, bi še dandanašnji morali misliti, da skoraj noben kraj ali mesto ali reka nima slovenskega

imena. Le v nekterih nemških pisanjih današnjih časov je kot kaj posebnega slovenska imena zraven nemških najti, na primer v g. Freyerjevem zemljovidu Krajnske vojvodine. Li škoda, da je to lepo delo v bohorčici izdano, i da se je veliko pomot tudi sicer v pisanje slovenskih imén vrilo. Tudi na nemške manji popake imén, ktera bi le po slovenski prav pisana tudi Nemcem lahko umevna bila, se je preveč porajtalo; saj menda tudi Nemci ne želé, da bi mi njih pomote po nepotrebnem na ogled stavili. Pa okoljšine g. izdatelja zgovarjajo, i zdelo se je že kakor bi bile nemške skaze pravíce pred slovenskimi pravimi imeni dobile. Ko bi modrovanje iz starejih nemških bukev i zemljopisov veljavno bilo, da ni na Slovenskem slovenskih imén bilo za mesta i kraje, bi moglo nasproti za Slovence tudi to modrovanje veljati: „V slovenskih bukvah se Ljubljana ne imenuje Laibach, torej tega imena ni“. Kdo bi tacega modrovanja ne spoznal za tvezenje?

Popolnoma tudi ti dovod ne more veljati, ki pravi: „O mesti Ljubljani perva stoletja po razdjanji Amone pisatelji molčé, torej je tiste čase ni bilo“. Če kdo deželo v misel jemlje, ni da bi moral tudi nje poglavitno mesto v misel jemati. Torej ali je ob časih Pavla Djakona Ljubljana vas ali mesto bila, ali je še celò ni bilo, ž njegovim molčanjem ni dokazano. Ko bi bil on naravnost rekel, da na podertíi Amone ni nič na novo postavljenega, bi bil popolnoma dovod, da nove Ljubljane še ni bilo. Sicer je pa vprašanje: ali vsi stariši pisatelji o tem mesti molčé? To se bode še li pri bolj natančnim preiskovanji pokazalo. (Konec sledí.)

Slovanski popotnik.

* „Slovenske Noviny“ na Dunaji so podale za prilogo zemljovid „Cernegore“, kjer je sedaj bojišče med Turki.

* Gosp. Zaborsky, sovrednik „slovenskih novin“ je od vredništva odstopil, tedaj jih vreduje le gosp. Lichard. Gospod Jireček posebno za nepolitiški del mnogo piše.

* „Svetovid“, ki ima na Dunaju izhajati začeti, dozdaj še ni prišel ne svitlo, ker vrednik še ni dovoljenja dobil, da bi ga smel izdajati.

* Dantetova epopeja „Osvobodenje Jeruzalema“ je prišla v češki prestavi od gosp. Ziaka na svitlo v Bernu in velja 1 for. 40 kr.

* Kako uro od Berna na cesti, ki pelje v Olomuc, so našli veliko staroslovansko gomílo z mnogimi starinami. Drugi pravijo, da najdene rečí niso slovanske.

* Preteklo leto je na Dunaju na svitlo prišlo 88 slovanskih knjig, med temi 22 slovenskih.

Novičar iz slovanskih krajev.

Iz Černogore zvémo po nar novejših novícah „Terž. čas.“ in „Oest. Cor.“, da je bil v Grahovi hud boj, Turki so sožgali hišo vojvoda Vojatića, in 18 Grahovljanov (med temi tudi vojvoda brat) so do zadnjega se junaško vojskovaje, v požaru smert storili. Ali je pogumni vojvoda Jakub v pečovje zbežati mogel ali so ga Turki vjeli, se ni berž zvedilo, poslednje novice v „Terž. časniku“ vendar pravijo, da ga niso Turki v pest dobili, ampak da jim je srečno všel v velike pečine, kjer se junaško brani Turški sili. V Cermniški nahii (okrajni) razsajajo Turki grozovito, celò otrokom, kterih so na enkrat 9 umorili, ne prizanašajo; ni tedaj čuda, da Černogorci vjetim Turkom glave sekajo, maševaje se nad njih kervoločnostjo. V posamnih bitvah okoli Cermniške nahije, kjer se 3000 Černogorcov zoper 12.000 Turkov bojuje, so dosihmal Černogorci zmagovali, ki so si 15. t. m. prisegli, da hočejo sovražnika čez mejo zapoditi ali pa vsi smert storiti v vojski. Na Grahovi je Černogorcem in Grahovljanom veliko ležeče, zato bo pomagala tudi, če bo treba, nahija Katunska, in če vojska za Černogorce le koliko po sreči izide, bojo odpadle Turčíi vse kristiansko-slovanske okrajne; če se pa to zgodí, bo zvezda Omer Pašata v Černogori obledela in njegove slave skit se razbil na skalah Černogorskih. Austrianska vlada je poslala feldmaršallajtenanta grofa Leíningen v Carigrad, in je nek zagotovila stricu kneza Černogorskega, ki je 28. januaria že iz Dunaja v Terst prišel, in se 29. januara že iz Tersta čez Kotar domú podal, da si bo na vso moč prizadjala, Černogori varnost, kristjanom v Turčíi pa mir vstanoviti. Varovati mejo austriansko je nek vlada naša postavila armado z 18.000 vojaki, pod poveljstvom bana Jelačiča. Celi svet je radoveden, kaj se bo naprej zgodilo. Delavnost kneza Danila noč in dan je nepopisljiva, pa tudi skerb velika.

Novičar iz mnogih krajev.

Zraven ponavljajočih šol za fante, kteri se kakega rokodelstva učé, je c. k. ministerstvo nauka ukazalo, da se ima v vsakem mestu, kjer je spodnja realna šola, tudi učilnica za imenovane fante napraviti. — V mnogih časnikih se bere, da bo v Berolin poslani bivši minister Bruk še ta teden svoje poslanstvo doveršil, kterega nasledek je kupčijna pogodba med austriansko in prusko vlado za 12 let. — V solnicah Auseskih je vstal unidan oginj, ki je veliko škodo napravil; 8 ljudí je v jamah ob življenje prišlo; nar bolj pa je pomagal sopár iz vrele vode oginj zadušiti, kterega so skoz majhne luknje v scer dobro zaperto jamo spušali, kjer je gorelo. — V Londonu se je vstanovil odbor, kterega naloga je veličansk spominek postaviti slavnemu dohtarju Jener-u, ki je za človeštvo neizrečeno veliko dobroto znajdel otrokom kozé (osepnice) staviti in tako zabraniti prave kužne osepnice. — V saboto je bila gradjanska, v nedeljo pa cerkvena poroka Napoleona, nepopisljivo slovesna; poročal je nadškof Pariški; cerkev matere božje je bila vsa v svili in žametu, bandera vsih 86 francoskih okolišč so bile razpete, 13.000 vošenih sveč je gorelo, 500 godcov je godlo; vrisk zunaj cerkve je bil velik; zvečer sta se peljala cesar in cesarica na St. Cloudski grad. Kmalo bo pozabljena ta slovesnost; al se bo tudi Napoleonov svatbini govor pozabil, s kterim je nekako nespodobno pikal na posvečene stare navade druzih vladarjev, kdo vé? — Vremenski prerok iz Jolsve prerokuje, da po vsakem mrazu bo prišlo letos kmalo južno vreme, in da bo pričujoče mehko vreme do 6. svečana terpelo.

Prislovica poštenega moža.

Če spone kača ti opravljiva kuje,
Naj s šibo zaničevanja se kaznuje!

Današnjemu listu

je priložena druga pôla »občne povestnice«. — Ker se je do konca pretečenega mesca že dostojno število naročnikov na »Novíce« oglasilo in se jih še zmiraj oglasuje, smo v stanu že zdaj častitim naročnikom naznanje dati, da bomo le za pol leta storjeno obljubo spolnovali skozi celo leto in vsak mesec eno pôlo »povestnice« brez posebnega plačila dokladali. Ker pa je »občna povestnica« neločljiva doklada »Novíc«, kakor je »vinoreja«, »kemija«, »divica Orleanska« in »nevesta Mesinska« bila, oznanimo ob enem na mnoge vprašanja, da se »občna povestnica« le z Novicami dobivati zamore, na ktere naj, kdor misli, se kmalo oglasí, dokler od več natisnjeni listi ne poídejo.

Vred.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*